

**АНДРАГОГИЧЕСКИ МОДЕЛ – ТЕОРИЯ НА
УЧЕНЕ ПРИ ВЪЗРАСТНИТЕ. ВИДОВЕ
ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ
*СИСТЕМА НА НЕПРЕКЪСНАТО ОБРАЗОВАНИЕ***

Андрагогически модел.

Теория на учене при възрастни

- Ученето при възрастни има характеристики, които правят преподаването на възрастни в много аспекти различно от това при младите.
- Малкъм Ноулс - известен учен, занимаващ се с преподаване на възрастни. Основната концепция зад подхода на Ноулс е приемането на идеята, че възрастните са обучаващи се (субекти, които се учат), които имат специфични индивидуални гледни точки. Модела за обучение при възрастни е различен от този, който се използва при деца според Ноулс.

Андрагогическото преподаване се базира на разпознаване и градеж върху преживяване; ориентиране към действие, самонасочване и собствена мотивация; центриране върху проблем или задача и с фокус върху процеса на учене, а не само върху съдържанието на знанието.

- Целта на метода за преподаване-учене е определена като прогресивно придобиване на автономия от страна на личностите, както за да извършват дейности, които са типични за различните етапи на живота (нужда за учене), така и за да се учат да учат (самонасочващо учене).

Образованието и обучението на възрастни

- Противоположно на съдържателният/ информационният модел, използващ се от повечето традиционни преподаватели, андрагогическият модел на Ноулс представя **процесен модел**.
- Разликата: съдържателният/ информационният модел предава информация и умения, докато процесният модел осигурява **процедури и ресурси**, за да помогне на обучаващите се да добият информация и умения.
- При андрагогическият модел е централна идеята за отговорността на обучаващият се и за споделянето му на проекта (**контракта за учене**).

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ

За да учат възрастните е необходимо:

- Осигуряване на благоприятна за учене атмосфера: по отношение на заобикалящата среда, достъп до материални и човешки ресурси и осигуряване на подходящ климат между хората.
- Създаване на механизъм за общо планиране
- Идентифициране на учебни нужди: изработване на поведенчески модел, модел за желаните компетенции или представянето.
- Планиране на модел на учене чрез опит: в който обучаващите могат да използват всички човешки ресурси (експерти, учители, колеги) и материали (публикации, уреди и софтуери за програмно образование и аудио-визуални средства) по автономен начин.
- Практикуване на програмата (направляване на дейностите за учене): решаващият фактор, за да може програмата да функционира е способността на учителите, които освен че осигуряват знания са също така и хора, които „улесняват процеса на учене”.

За да учат възрастните е необходимо:

- Оценяване на програмата: повторно преглеждане на модела с желаните компетенции за повторно оценяване на пропуските между модела и новите нива на компетенции.

Ноулс предлага директното включване, като определя фундаменталната роля на учащите се във всички фази на процеса на учене, стартирайки с идентификацията на целите.

УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

Гюнтер Дохмен - четири типа учене:

ФОРМАЛНО УЧЕНЕ: всяко регулярно учене, структурирано и организирано от образователна институция, водещо до признат сертификат, диплома или образователна степен.

НЕФОРМАЛНО УЧЕНЕ: не води до национално признат сертификат, диплома, степен.

ИНФОРМАЛНО УЧЕНЕ: осъществява се нерегулирано, в контекста на индивидуалния живот, т.е. не по време на системно организирани образователни дейности, но води до официално признат документ, степен /св. аспирантура и др./

ИНЦИДЕНТНО УЧЕНЕ: изцяло непланирано

ФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

- Включва всички видове институционализирано образование в държавните и частните училища и звена. Бива: редовно, задочно; дневно, вечерно; без откъсване от работа; кореспондентско, дистанционно; средно, колеж, висше; квалификация.
- Свързано е със задължителната документация и училищна власт; обучението е задължително, централизирано, кохерентно и системно оценявано.

ФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

за и против

ИНСТИТУЦИОНАЛИЗИРАНО –

задължително;

УНИВЕРСАЛИЗИРАНО –

унифицирано по отношение на интересите;

ЦЕНТРАЛИЗИРАНО –

обвързано с институция, държавна политика;

СИСТЕМАТИЗИРАНО – “кохертно”

взаимно обвързаност на отделните части;

КОНТРОЛИРАНО –

успеха определя достъпа

НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

- Аналогични понятия: популярно, допълнително училищно или извънучилищно – избор на предмети, рядко със задължителен характер, на самостоятелна подготовка, курсистите партнират на преподавателя, завършва със сертификат /не се конкурира с диплома за образователна степен/.
- Включва: кръжоци, школи, клубове, тематични курсове; участват НПО, фондации, сдружения, центрове за обучение на възрастни.

НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

за и против

ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗИРАНО – неправителствени организации /фондации, сдружения, асоциации, синдикати, фирми, етнически съюзи, религиозни организации/;

СВОБОДНО ИЗБИРАЕМО-

по отношение на съдържание, продължителност, време и място, форма и източници на информация;

ОТВОРЕНО-

по отношение на оценяването “кредити”.

ИНФОРМАЛНО /ПАРАЛЕЛНО/

- Според футуролозите, паралелното образование става все по-значимо, по-демократично и по-отворено, в сравнение с училищното.
- К. Уоткинс и В. Марсик (Колумбийски университет, 1992):
 - по-демократично и по-отворено;
 - не е външно организирано;
 - няма формална структура;
 - в голяма степен е самоопределящо се;
 - произтича от опита и промените в ситуациите;
 - намира място в ежедневието и трудовата дейност

ИНФОРМАЛНО /ПАРАЛЕЛНО/ за и против

МАСМЕДИИ “опит под натиск”- Харолд Шен, 80-те

ПРОТИВ – загуба на времево съответствие, загуба на географска кохерентност, претоварване с информация и свръхстимулиране на сензорите /усвояване на сгъстен опит/.

ЗА – позволява на личността по самостоятелен път да достигне до знания и умения; самостоятелно осмисля натрупания опит – на работа, в университета, в общуването и пр.; самостоятелно анализира ефектите от собственото и чуждо поведение; избира решения; постоянно се стреми да се самоусъвършенства.

Според Р. Арнолд това е “естествен тип учене”, по-отворено и по-вълнуващо. Обществено образование /САЩ/ в Обществени колежи, чрез прилагане на собствени решения за саморазвитие, положителна мотивация, зачитане на личния избор.

ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ: Конвергенция на различните паралелни форми на образование

